

Fact sheet

nummer 1 | april 2008

Amsterdamse horeca: opmars restaurants

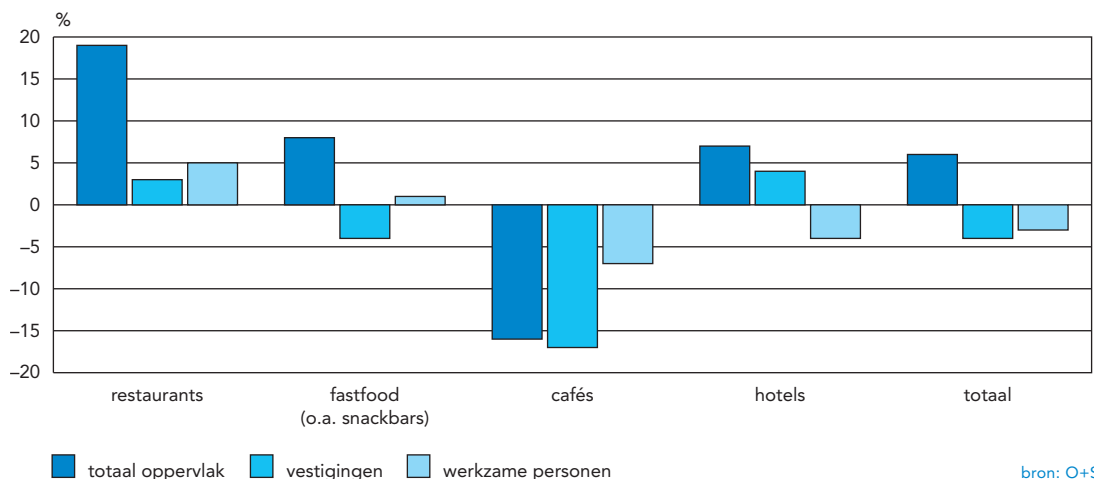
Door de aantrekkelijke economie en het verbeterde consumentenvertrouwen laat de horecasector sinds 2005 een omzetsijging zien. Het mooie weer in 2005 en 2006 en de toename van het toerisme hebben hier ook aan bijgedragen. De horecabedrijven nemen weer nieuw personeel aan en volgens de prognose wordt ook 2008 een economisch voorspoedig jaar. Wel wordt per 1 juli aanstaande een rookverbod in de horeca van kracht. In deze fact sheet wordt gekeken naar de ontwikkelingen in de Amsterdamse horeca in het algemeen en naar de verwachte gevolgen van het nieuwe rookverbod in deze sector in het bijzonder.

Minder horecavestigingen maar meer horecaoppervlakte

De positieve ontwikkelingen in de horeca, zowel naar werkgelegenheid als productievolume, over de laatste twee jaar hebben nog niet een volkomen herstel van de situatie van het topjaar 2002 bewerkstelligd. Vergeleken met dat jaar is de

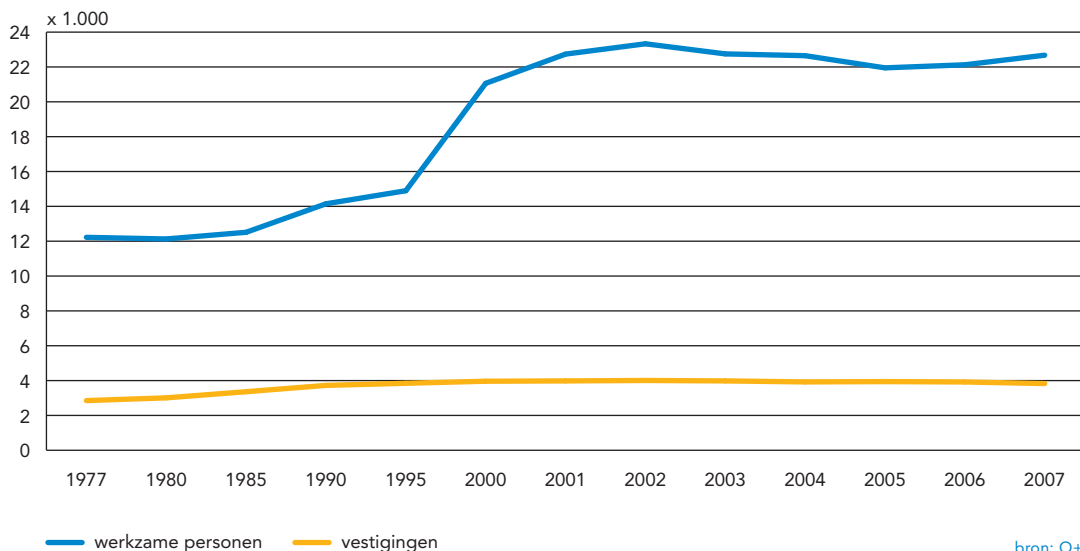
werkgelegenheid met 3% afgenomen en het aantal vestigingen met 4%. Maar de totale horecaoppervlakte is in diezelfde periode toegenomen met 6%. Een horecazaak beslaat nu gemiddeld 32m² meer dan in 2002. Vooral bij restaurants en fastfoodzaken is de gemiddelde oppervlakte toegenomen (15% respectievelijk 13%).

Groei van de oppervlakte, vestigingen en werkzame personen in de horeca in Amsterdam, 2002-2007

bron: O+S

Vestigingen en werkzame personen in de horeca in Amsterdam, 1977-2007

Aandeel horeca in totale werkgelegenheid toegenomen

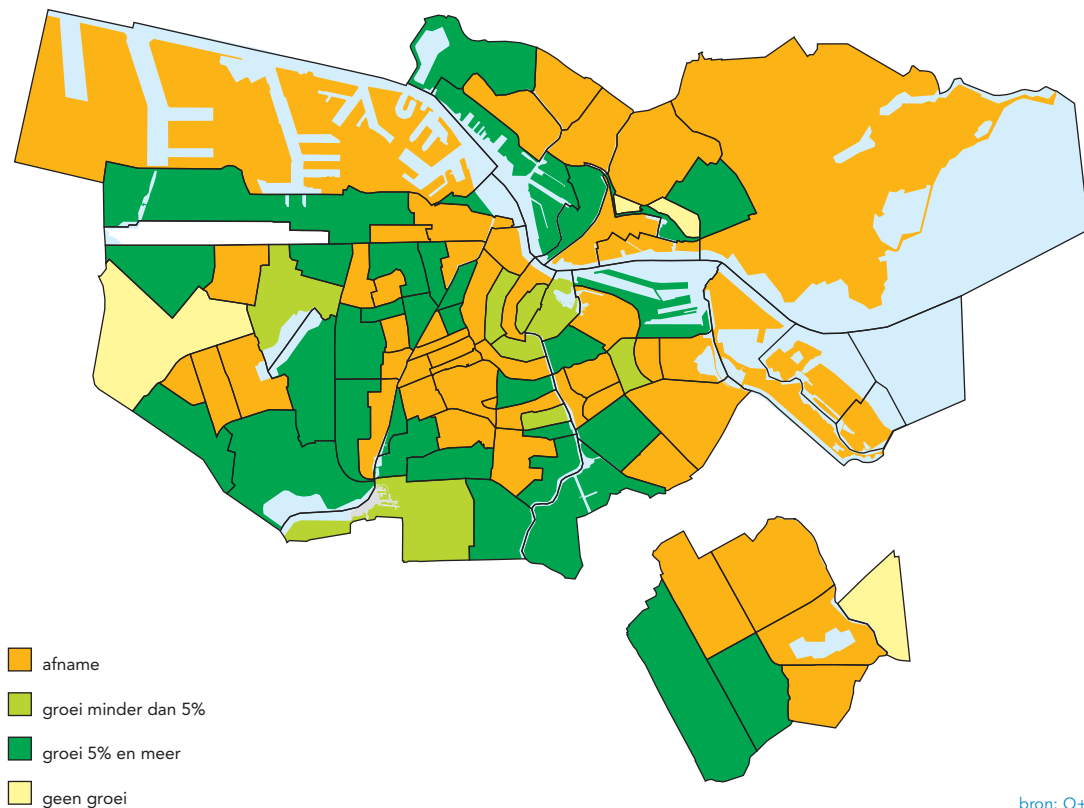
Op de langere termijn gezien, vanaf de jaren zeventig, is de werkgelegenheid in de horeca enorm gegroeid mede door de strengere controle op zwartwerken. Het aantal officiële werknemers in de sector is in die periode bijna verdubbeld terwijl de werkgelegenheid in het algemeen met de helft is toegenomen. Als we het aantal horecavestigingen in deze periode bekijken zien we een toename van een derde terwijl de algemene bedrijvigheid in Amsterdam

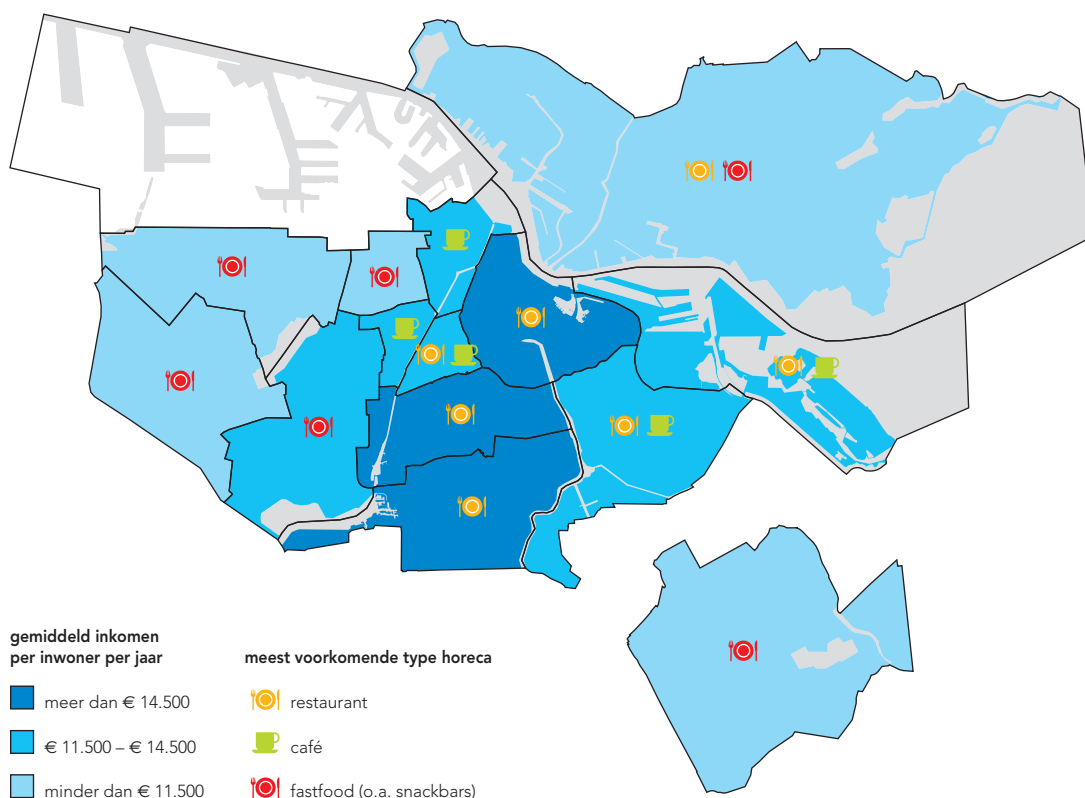
verdubbeld is. Het aandeel van de horecabedrijven in de totale bedrijvigheid is afgenomen van 10% naar 6% maar het aandeel van de werkgelegenheid in de horeca is toegenomen van 4% naar 5%.

Unieke concentratie horeca in Amsterdam

In Amsterdam waren op 1 januari 2007 ruim 3.800 horecabedrijven. Dit betekent dat er per 10.000 inwoners 52 horecagelegenheden zijn. Daarmee heeft Amsterdam verreweg de grootste concentratie horecagelegenheden in Nederland,

Groei horecaoppervlakte in Amsterdam per buurtcombinatie, 2002-2007 (restaurants, fastfood en cafés)

zowel in vergelijking met het hele land (23 per 10.000 inwoners), als met de andere grote steden: Den Haag telt 36 horecabedrijven per 10.000 inwoners, Utrecht 34 en Rotterdam 27.¹ Niet alleen is de Amsterdamse horecadichtheid in algemene zin uniek, ook het grote aantal coffeeshops is uitzonderlijk: in Amsterdam is een derde van alle coffeeshops van Nederland gevestigd. Onder de, op 1 januari 2007, ruim 3.800 horecabedrijven waren er circa 1.300 restaurants, 900 cafés en meer dan 200 coffeeshops.

Veranderende spreiding

Van oudsher is de horeca vooral gevestigd in het centrum van de stad en nog steeds zit daar bijna de helft van alle zaken. Maar de bescheiden groei van de horeca van 3% sinds 1990 zien we vooral terug buiten het centrum: Osdorp (+66%), Slotervaart (+59%), Zeeburg (+58%), Zuidoost (+53%) en Amsterdam-Noord (+37%). Oud-Zuid (-13%) en Oud-West (-10%) hebben veel horecabedrijven verloren. Ook is te zien dat niet alleen het aantal horecabedrijven, maar ook hun oppervlakte vooral buiten het centrum groeit.

Meer restaurants, minder cafés, minder maar grotere fastfoodzaken

De profilering van de horeca verandert. Nog kort geleden waren cafés het meest voorkomende

type horeca in de stad. Nu zijn dat restaurants geworden. Een daling doet zich vooral voor in het aantal fastfoodzaken, cafés en coffeeshops. Bij cafés en coffeeshops zien we naast een daling van het aantal vestigingen ook een daling van het aantal werkzame personen en de oppervlakte. Bij fastfoodzaken is een andere ontwikkeling gaande: hun aantal is afgenomen maar hier speelt de schaalvergroting en de 'verketening' van deze branche een rol. Bedrijven die verdwijnen zijn voornamelijk kleine zaken (één tot en met vijf werknemers), terwijl het aantal zaken met 10-20 werknemers groeit. Steeds meer van deze zaken maken een deel uit van een keten. Het horecaprofiel van een stadsdeel vertoont veelal enige samenhang met het gemiddelde inkomen van de bewoners. Restaurants zijn te vinden in de stadsdelen waar inwoners relatief hoge inkomens hebben en snackbars meestal in stadsdelen met lagere inkomens. Alleen in Amsterdam-Noord, waar inkomens relatief laag zijn, zijn er zoveel restaurants bijgekomen dat ze het aantal snackbars naar de kroon steken.

Horecabestedingen gegroeid

Horecabezoek is een geliefde bezigheid, zeker in de grote steden. Een derde van de grotestadsbewoners gaat minstens eens per maand naar een café, tweederde gaat meer dan eens per jaar uit eten. In andere delen van het land gaat het dan

stadsdeel	restaurants	fastfood (snackbars/ ijsalons/lunchrooms)	cafés (inclusief coffeeshops)
Centrum	627	222	593
Westpoort	7	4	2
Westerpark	28	32	42
Oud-West	73	41	74
Zeeburg	36	24	34
Bos en Lommer	13	21	19
De Baarsjes	24	30	54
Amsterdam-Noord	45	43	34
Geuzenveld-Slotermeer	9	22	12
Osdorp	18	25	14
Slotervaart	18	23	11
Zuidoost	30	36	19
Oost-Watergraafsmeer	69	37	67
Oud-Zuid	193	104	135
Zuideramstel	62	39	29
totaal	1.252	703	1.139

bron: O+S

om een kwart respectievelijk ruim de helft. Gemiddeld gaat 5% van het huishoudbudget op aan horecabezoek. Sinds 2000 zijn die uitgaven met 14% gegroeid.² Naast inkomen zijn ook leeftijd, gezinssituatie en beroep medebepalend voor de frequentie en keuze van het horecabezoek. Het publiek dat regelmatig uit gaat eten bestaat voor een groot deel uit jongeren, alleenstaanden en mensen met een beroep in de creatieve kennissector. Van alle mensen die wel eens een café of een restaurant bezoeken zijn de meest frequente bezoekers jonge alleenstaanden.³ Verder geldt dat in de buurten waar relatief veel yuppen⁴ wonen ook veel horecagelegenheden zijn gevestigd. Het toenemende aantal alleenstaanden, yuppen en mensen met een creatieve of een kennisberoep zal ongetwijfeld leiden tot meer behoefte aan horeca in Amsterdam.

Nederland is sceptisch over rookvrije horeca

In Nederland wordt met ingang van 1 juli 2008 een rookverbod voor de horeca van kracht. De horecagelegenheden kunnen wel afgesloten rookruimtes inrichten, maar het personeel mag hier dan niet bedienen. Voor de coffeeshops is er geen uitzondering gemaakt wat betreft tabaksconsumptie.⁵ Met dit rookverbod volgt Nederland de andere Europese landen. In Ierland (2004), Noorwegen (2004), Schotland (2006) en Engeland (2007) is roken in de horeca (binnen) geheel verboden. In Italië (2005), Zweden (2005), Denemarken (2007) en Finland (2007) zijn net als

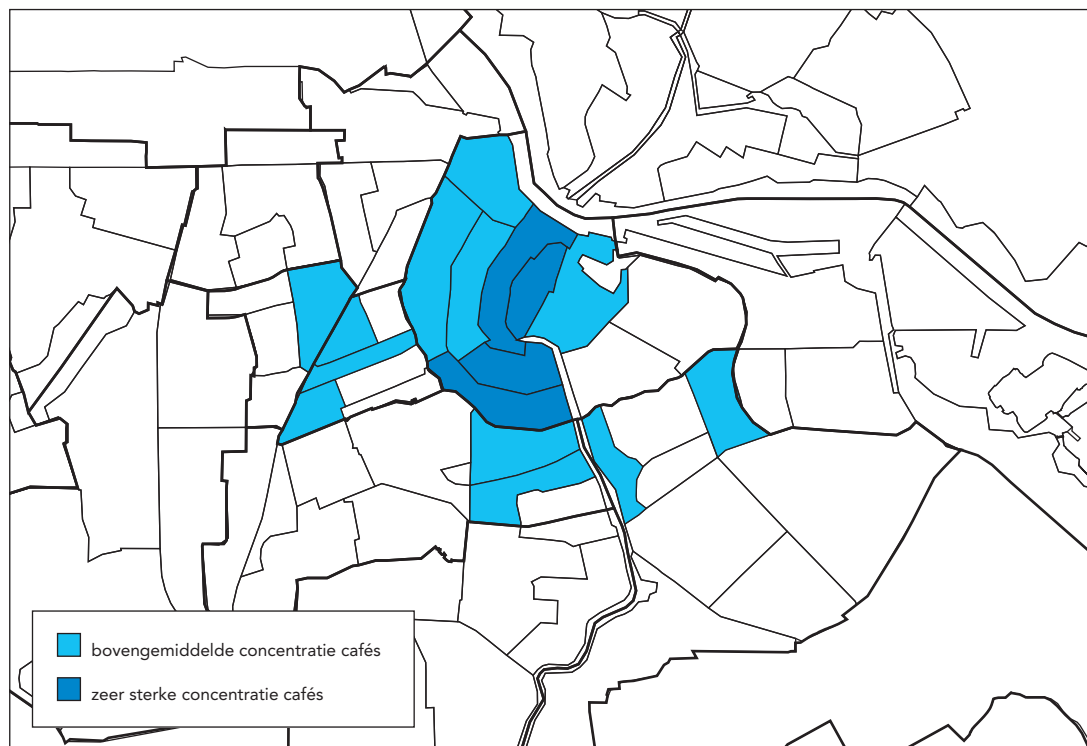
in Nederland aparte rookruimtes in de horeca toegestaan.

De meeste EU-bewoners zijn vóór een rookverbod in de horeca.⁶ Italianen, Zweden en Ieren zijn de grootste voorstanders van de rookvrije horeca. In Nederland zijn de meningen over het rookverbod sterk verdeeld. De meeste Nederlanders willen wel een rookverbod in restaurants (67%), maar zijn tegen een rookverbod in cafés (53%). Gemiddeld rookt een derde van EU-bewoners – en zo ook van de bewoners van Nederland – ongeveer 15 sigaretten per dag.

Verwachtingen cafés: extra investeringen en meer maaltijden aanbieden

Brancheorganisatie Koninklijk Horeca Nederland (KHN) vreest vooral omzetverlies in de op de rokende clientèle georiënteerde cafés (bijvoorbeeld bruine cafés). Volgens het Centraal Planbureau (CPB) zullen de baten van het rookverbod uiteindelijk hoger zijn dan de kosten.⁷ Het CPB sluit niet uit dat cafés eerst met omzetverlies geconfronteerd zullen worden, maar veronderstelt dat door de invoering van het rookverbod ook nieuwe (niet-rokende) klanten worden agetrokken.

In andere landen waar al eerder een rookverbod is ingevoerd, is geen blijvend negatief effect gebleken op de omzetgroei in de horeca.⁸ Wel leert de ervaring in andere landen dat cafés moeten investeren om de negatieve effecten tegen te gaan. Succesvolle investeringen voor

bron: O+S

cafés zijn aantrekkelijke rookruimtes en het aanbieden van maaltijden. Amsterdam kan vanaf dit jaar meer eetcafés verwachten. Althans als de Nederlandse horeca het voorbeeld van Ierland en de andere landen met een rookverbod volgt.

Mogelijk overlast van rokers buiten

Omdat bij sommige horecagelegenheden alleen buiten gerookt zal mogen worden bestaat er kans op een overlasttoename op plaatsen met concentraties uitgaansgelegenheden. In Amsterdam zijn zeer sterke concentraties cafés alleen in stadsdeel Centrum te vinden (meer dan 1 per 100 inwoners). Minder sterke concentraties zijn er in Oud-Zuid (De Pijp), Oud-West (o.a. Kinkerbuurt), De Baarsjes (De Krommert) en Zeeburg (o.a. Dapperbuurt).

Internationaal ophef over rookverbod coffeeshops

Internationaal gezien valt een rookverbod in Amsterdam erg op vanwege de coffeeshops. Media, maar ook potentiële toeristen maken zich zorgen over het voortbestaan van de coffeeshopcultuur na 1 juli 2008. Circa één op de vier toeristen die in Amsterdam verblijven, bezoekt een coffeeshop (meer dan 1 mln. per jaar). *'I need to go to Amstyt one more time before they ban it'* wordt geschreven op een Lonely Planet forum. Overigens is de eerste rookvrije coffeeshop er al, De Boerejongens in De Baarsjes. Interessant is dat de eerste rookvrije coffeeshop gevestigd is in een stadsdeel waar op straat niet geblowd mag worden. De zaak gaat zich meer richten op de koffiedrinkende klanten, maar verkoopt ook wiet. De klanten moeten het wel elders roken.

Noten

- 1 Statline CBS; Den Haag Buurtmonitor; COS Rotterdam; Utrecht Buurtmonitor.
- 2 Het gaat hier om consumptieve bestedingen van de Nederlandse huishoudens in lopende prijzen. In 2000 hebben Nederlandse huishoudens 10.523 mln. euro uitgegeven aan horeca tegen 11.962 mln. euro in 2006. Statline, CBS.
- 3 Index No.9, oktober 2002, CBS. In Amsterdam gaat het om 26.000 alleenstaande personen tussen de 18 en 30 jaar. O+S 2008.
- 4 Autochtonen en westerse allochtonen tussen 18 en 54 jaar die zich na hun achttiende in Amsterdam hebben gevestigd. Onder deze groep zijn relatief veel alleenstaanden.
- 5 Het rookverbod valt onder de Tabakswet die gaat over producten die geheel of gedeeltelijk uit tabak bestaan. Joints met pure marihuana vallen dus niet onder de Tabakswet.
- 6 Attitudes of Europeans towards Tobacco, Europese Commissie 2007.
- 7 De verwachte verbetering van de gezondheid van horeca-medewerkers wordt als verreweg grootste winstpunt gezien. Een rookverbod in de Nederlandse horeca, Centraal Planbureau 2008.
- 8 In Ierland en Schotland heeft de omzet van cafés zich wel negatief ontwikkeld maar dat was tijdelijk en niet direct te relateren aan het rookverbod. Daar waren al andere ongunstige trends gaande, zoals hoge prijzen van alcohol en dalende omzet in de hele branche. De kansen en bedreigingen van het rookverbod in Europa voor de Nederlandse horeca, AnnaLise.svp 2007.

Colofon

Gemeente Amsterdam
 Dienst Onderzoek en Statistiek

Weesperstraat 79
 1018 VN Amsterdam
 Telefoon 020 527 9527
 Fax 020 527 9595
 algemeen@os.amsterdam.nl
 www.os.amsterdam.nl

Auteur:
 drs. T. Fedorova